

Sloboda

Uredništvo in upravništvo Kranj, Bleiweisova 7 — Čekovni račun št. 17.497 — Rokopisi se ne vračajo
Izhaja vsako soboto — Naročnina mesečno Din 4.—, četrtletno Din 12.—, polletno Din 23.—, celoletno Din 45.— — Inserati po tarifi

Leto I.

Kranj, 4. septembra 1937

Štev. 5.

Princip demokracije obstoja v tem, da ima večina pravico vladati, manjšina pa pravico kritizirati in ugovarjati, ker je jasno, da na svetu ni nezmotljivosti in ker v politiki ni absolutnih resnic.

H. Fr. Armstrong
v „Foreign Affairs“

Rojstni dan Njeg. Vel. kralja Petra II.

Sestega septembra bo dopolnil naš mladi kralj 14. leto svojega življenja. Sedaj stopa v dobo, ko je treba tudi navadnemu zemljanu — kaj šele Njemu, katerega čakajo velike naloge našega časa

in odgovorno mesto jugoslovanskega državnega poglavarja — začeti motriti naprej bližnjo okolico, potem celo državo, končno pa tudi splošne svetovne dogodke z lastnimi, odprtimi očmi. Štiri leta je kratka doba in čez štiri leta bo treba stopiti na najvišje pa tudi najodgovornejše mesto v državi. Trdno smo prepričani, da bo naš mladi kralj z zdravim razumom ter z železno voljo rešil vse Njega čakajoče naloge v dobrobit in procvit naše lepe domovine.

Letošnji rojstni dan pa je tem pomembnejši, ker se s hitrimi koraki bliža čas, ko bo naš mladi kralj osebno prijel za krmilo naše države ter jo peljal kljub vsem oviram s trdno roko do splošnega prospeha in procvita. Ta zavest nam bo krajšala to štiriletno čakalno dobo in nas pripeljala do tega, da se bomo našega mladega kralja, v katerega polagamo vse naše želje in vsa naša upanja, še trdneje in z vso udanostjo oklenili.

Pred letom dni...

Štrajki, brezposelnost in obresti

Predno nadaljujemo našo, v številki 4. od 28. avgusta pod gornjim naslovom začeto razpravo, s katero smo hoteli dokazati, da delavstvo pri sedaj obstoječi politični in gospodarski razdelitvi sil nima izgledov, da bi si potom stavk svoje gmočno in moralično stanje na račun obrestovanja kapitala izboljšalo, hočemo podati še mnenje našega priznanega sociologa, vseučiliškega profesorja dr. Slobodan Jovanoviča v katerem obravnava sicer lanske štrajke v Franciji, ki pa so bili našim bližnji, ker je delavstvo ravnotako ostalo v tovarnah kakor v Franciji.

Članek g. Jovanoviča je izšel v „Politiki“ od 29. avgusta pod naslovom **nov način štrajkov**

in se v glavnih obrisih ter skoraj dobesedni prestavi glasi:

V teku XIX. stoletja je bila stavka najprej sicer prepovedana, končno pa priznana kot pravica delavstva. Delavci so smeli po dogovoru, in v večjem številu, ustaviti delo, da bi izsilili od delodajalcev izboljšanje svojega materialnega položaja. Toda pravo stavke se jim je priznalo samo pod pogojem, da spoštujejo na eni strani pravico delodajalcev, da v mejah možnosli nadaljujejo delo brez štrajkujočih, na drugi strani pa tudi pravico delavcev, kateri niso pristali na stavko, da pri tem nadaljevanju dela sodelujejo. Javna oblast se je držala nevtralnega, dokler so stavkujoči spoštovali te pravice delodajalcev in neštrajkujočih. Toda če bi stavkujoči začeli napadati delodajalce in njihove tovarne ali pa nastavljajoče delavce, potem je oblast smatrala, da mora to preprečiti.

Stavke, ki so se vršile leta 1936. za časa Blumove vlade (prva vlada ljudske fronte) v Franciji, so se razlikovale od običajnih stavk v tem, da so bile zvezane z zasedbo tovarn. Delavci se niso omejili na navadno ustavitev dela: oni so po objavi stavke ostali še nadalje v tovarni, da bi preprečili, da se delo brez njih nadaljuje. Blum je osporaval,

da se more ta njihov postopek imenovati „zavzetje“ tovarne. Delavci niso „zavzeli“ tovarne, ker niso vpadli od zunaj: oni so bili že v tovarni in zato bi bilo, po Blumu, pravilneje reči, da so se v tovarni „inštalirali“ ali kakor bi se po naše reklo: „naselili“.

Ta „naselitev“ delavcev v tovarni je postavila oblast pred popolnoma novo dejstvo, na katero ona ni bila pripravljena. Preje so delavci po objavi stavke odšli iz tovarn: če bi med njimi in delodajalci prišlo do borbe, bi se ta borba vršila izven tovarn. Nasprotno oblasti so se delavci nahajali v položaju množice, zbrane na ulici, in vse kar je smela oblast podvzela proti tej množici, je smela podvzeti tudi proti stavkujočim. Toda kaj naj ukrene proti stavkujočim, kateri niso šli iz tovarn

Sokolsko društvo Kranj naznanja, da je Njeno Velič. kraljica Marija blagovolila prevzeti kumovanje PRAPORU SOKOLSKE DECE Razvitje bo za letošnji rojstni dan Njeg. Vel. kralja Petra II.

Podroben program svečanosti je med tedenskim vestmi

na ulice? Oni niso delali neredov in nasilja zunaj, niti notri v sami tovarni: oni so samo preprečili nadaljnje delo — in to je bilo vse.

Poslodavci so jadikovali, da imajo od te mirne stavke ravnotoliko škode, kakor od prejšnjih nemirnih: zahtevali so zaščito oblasti, toda oblast se ni ganila. Blum je priznal, da tovarne ne pripadajo delavcem, ampak njihovim lastnikom, priznal je tudi, da imajo lastniki pravico do nemotenega dela v tovarni, toda po vsem tem pa je dodal, da mora vlada v glavnem skrbeti za interese splošnosti, ne pa za interese posameznikov. Iz ozirov do teh splošnih interesov, pod čemur je razumeti kakor izgleda, interese delavstva, ni vlada podvzela najmanjšega poskusa, da izžene delavstvo iz tovarn, katere je zasedlo protizakonito. Poleg teoretičnih razlogov za to postopanje so obstojali za Blumovo vlado še praktični, radi katerih ni nastopila z nasilnim izgonom iz tovarn. Veliko lažje je braniti tovarno, katero napadajo delavci od zunaj, kakor pa izganjati delavce iz tovarn, v katerih so se nahajali. Ta drugi postopek bi sigurno dovedel do krvoprelitja. Tudi v Italiji so delavci leta 1920. zasedli tovarne; takrat je vladal Giolitti, ki ni kakor Blum zastopal socialističnih načel: toda tudi Giolitti je smatral za pametneje, da se z delavci pogaja, kakor pa da bi jih metel iz tovarn.

Lastniki tovarn so se, nezadovoljni s stališčem Blumove vlade, obrnili na civilna sodišča. Sodišča so, kakor je bilo pričakovati, enostavno odločila, da se morajo delavci izgnati iz tovarn. Toda ta rešitev se brez sile ni mogla

izvršiti. Policijski organi so imeli že po prejšnjih uredbah navodila, da ne smejo rabiti sile niti v slučaju izvršljivosti sodnih odločitev. Administrativna oblast pa je smatrala, da ni vezana na zakonske predpise glede uporabe sile in da je to odvisno od okolnosti, o katerih sama odločuje v vsakem posameznem slučaju.

Delodajalci so trdili, da je kršeno pravo zasebne lastnine in veliko načelo o izvršljivosti sodnih odločitev. Oni da so bili postavljeni izven zakona samo radi tega, ker so delodajalci. Branilci Blumove vlade pa so odgovarjali, da je pravo, katero je bilo kršeno, individualno pravo, to je pravo preteklosti. Novo kolektivistično pravo, katero se že poraja, ne bo pri velikih industrijskih podjetjih več trpelo privatne lastnine; ta podjetja bodo prešla iz privatne lastnine v kolektivistično in sedanji delodajalci bodo v najboljšem slučaju postali iz lastnikov podjetij njihovi upravniki. V času stavk l. 1936. so se delavci obnašali kakor da bi bili že gospodarji podjetij, delodajalci pa le upravniki, kateri ne smejo brez njihovega dovoljenja nadaljevati dela v tovarni. Ali ni bilo to obnašanje delavcev predznak tega kolektivističnega prava, katero prihaja... Toda na to razlago bi se dalo, ne več iz stališča delodajalcev, nego iz splošnega pravnega stališča pripomniti, da je treba individualistično pravo, dokler traja, spoštovati. Ako je zastarelo, potem ga ukinito, toda pustiti, da velja še nadalje a ga ne upoštevati, to je ono, česar se ne da braniti po individualni, niti po kolektivistični pravni teoriji.

Se nadaljuje

Občina Kranj: Jugočeška d. d.

Prinašamo sodbo, s katero je Državni svet definitivno odločil, da mora Jugočeška d. d. Kranj plačati vse zaostanke na bivši občinski trošarini in s katero je obenem razveljavil odločitev Upravnega sodišča v Celju, katero je prvotno pritožbi Jugočeške ugodilo.

S podobnimi odloki je Državni svet ugodil pritožbi kranjske občine glede Standarda in Jugobruna, tako da dobimo Din 260.000.— na neplačani trošarini.

Odločitev Državnega sveta se glasi:

Državni svet

je v VI. odd., sestavljenem od državnih svetnikov (slede imena) na pritožbo občine Kranj, zastopane po dr. Kalanu Ernestu, advokatu v Celju, proti odločbi Upravnega sodišča v Celju od 25. okt. 1935., A. št. 146/35—11, glede naplačila občinske trošarine po „Jugočeški“, jugoslovansko-češki tekstilni industriji d. d. iz Kranja, na osnovi čl. 37, 38 in 41 zakona o Državnem svetu

in Upravnih sodiščih ter z ozirom na zakon o taksah, z dne 12. marca 1936, rešil:

Odločba Upravnega sodišča v Celju od 25. okt. 35. A. št. 146/35—11 se uniči.

Razlogi

Potem ko je proučil pritožbo, osporavano odločbo in ostale akte, je Državni svet našel:

V osporavani odločbi se je Upravno sodišče postavilo na stališče, da so odredbe, po bankski upravi odobrenega pravilnika o občinski trošarini Kranj, na podlagi katerih je bila zainteresirani družbi (Jugočeški d. d.) določena in zaračunana občinska trošarina za premog, kemikalije in denat. sol, katere je rabila v industrijske svrhe, kakor tudi na navadno prejo in prejo za umetno svilo, protivne odredbam zakona o državni trošarini in pravilniku za izvrševanje odredb o banovinski in

občinske trošarini od 9. VII. 1930., po sebnosti na načelom, da se more trošarina pobirati in računati 1. samo od izgotovljenih predmetov, kateri so namenjeni lokalni potrošnji in 2. samo v oni občini, v kateri se taki predmeti puščajo v promet radi porabe, a ne takrat, kadar se ti predmeti izvažajo v druge občine po čl. 3. (zakona o državni trošarini in čl. 2. pomožnega pravilnika od 9. VII. 1930.).

Po oceni prednjega je Državni svet odločil: Glasom čl. 1. zakona o državni trošarini plačujejo „predmeti porabe v deželi, naštetih v tarifi tega zakona državno trošarino“. Čl. 75. istega zakona odreja, da „morejo banovine naložiti banovinsko trošarino na predmete, ki se potrošijo v njihovem teritoriju“, in čl. 79., da občine, ki imajo po zakonu pravico vpeljave občinske trošarine, to trošarino lahko nalože „na predmete potrošne na ozemlju občine“. Iz samega tega teksta teh predpisov se vidi,

da isti obsegajo potrošnje v splošnem, brez ozira da-li gre za domačo uporabo, proizvodnjo ali za potrošnje surovin, oziroma njihovo uporabo pri proizvodnji drugih predmetov. Posebno kar se je tiče surovin določa člen 9 citiranega zakona, da se na predmete izdelane doma, za katere je trošarina že plačana, trošarina plačuje po odbitku na surovino plačane trošarine, iz česar izhaja ravnotako, da se tudi za surovine plačuje državna trošarina. Glasom tega se mora trošarina pobirati ne samo od predmetov, namenjenih direktni osební potrošnji, ampak na vse predmete potrošnje v najširšem smislu besede.

Glasom čl. 1 in 5 zakona o državni trošarini se plačuje državna trošarina, ko se da trošarinske predmete v prometu in potrošnje v deželi, a glasom člena 3 se trošarina ne plačuje za predmete domače proizvodnje, kadar se isti izvažajo v inozemstvo. Isti princip je obdržan v členih 2 in 3 pravilnika o izvrševanju odredb radi bano-vinske in občinske trošarine od 9. VII. 1930. Torej je treba z ozirom na zgoraj razloženo pobirati trošarino na odre-jenem ozemlju ne samo, ako je izgo-tovljen predmet, dan v promet ali po-trošnje, namenjen direktni osební po-

rabi, ampak pravo pobiranja iste more nastati i z uporabo pred predelavo.

Iz vsega tega izhaja, da predpisi pravilnika o občinski trošarini občine Kranj niso protivni zakonu o državni trošarini, po katerih se občinska trošarina v Kranju plačuje na vsako blago, katero pride radi porabe v zgoraj citiranem smislu, v obseg te občine, torej tudi na predmete, ki se uporabljajo v industrijske svrhe, to je v konkretnem slučaju premog, kemikalije in denatur. sol, kakor tudi na surovine, tukaj prejo — § 1 omenjenega pravilnika in točke 27, 102, 12 in 15 b) in c) tarife. Ravnotako je v skladu s členom 9. zakona o državni trošarini § 6. citiranega pravilnika, kateri predvideva odbitek že plačane trošarine pri surovinah.

Ker torej pravno stališče osporavane odločbe ni po zakonu osnovano, je bilo treba to osporavano odločbo razveljaviti.

Delovodja-referent

M. Kikič l. r.

Predsednik VI. odd.

Državnega sveta

Dr. M. Rošič l. r.

Mislilo, da je vsak komentar odveč. Kdor se spominja gonje, uprizorjene proti občinskim trošarinam, bo uvidel, zakaj se je vse to insceniralo in kdo se je skrival za ultrajurističnimi razlagami nezakonitosti občinskih trošarin.

Kaj se godi na Poljskem?

Štrajk poljskih kmetov!

O dogodkih, ki so se odigrali v zadnji polovici avgusta na Poljskem, se lahko poroča samo v izvlečkih. Vsa uradna mednarodna obvestila so vsled prepovedi poročanja izostala in tako zanjamo lahko le iz najrazličnejših virov došla obvestila, katera vsa zatrjujejo, da so originalna in resnična, kljub temu, da si celo v bistvenih točkah nasprotujejo. Prehodna slika te kmečke revolte zgleđa za enkrat takole:

Dne 15. avgusta je pozvala Ljudska stranka, to je najmočnejša organizacija poljskih kmetov, vse svoje pripadnike k desetidnevni štrajku. Do 25. avgusta naj bi kmečko ljudstvo ne postavljalo na trg in ne pošiljalo v mesta nikakih kmečkih pridelkov in tudi ne kupovalo nobenih potrebščin po mestih. Ta stavka je bila mišljena kot nekaka politična demonstracija. Na ta nenačuden in dosedaj nepoznan način naj bi dalo kmečko ljudstvo razumeti vsem, da je ono najmočnejši predstavnik poljskega prebivalstva in da ni več pripravljeno igrati tako brezpomembne vloge pri razdelitvi političnih sil v deželi. Zato je bila pozornost vseh političnih krogov ob proglasitvi te stavke obrnjena na vprašanje: ali se bo in

ali se more kmečki stranki posrečiti, da pridobi široke kmečke mase za ta kolikortoliko političen štrajk in ali bo ta tkzv. kmečka mobilizacija uspela?

Nesrečni dogodki pretečenih desetih dni potrjujejo to vprašanje. Posebno v jugo-vzhodnih vojvodinah države, to je v prejšnji Galiciji, je kmečka stranka mobilizirala ogromne mase podeželja. Posledice niso izostale: razvili so se krvavi boji, o katerih postanku, vzrokih in razvoju še ni točnih poročil. Po poročilih kmečke stranke znaša število mrtvih čez 70. Kmečka stranka obenem naglašja, da se je stavka popolnoma posrečila in da gre glavna zasluga centralnim poljskim okrajem, posebno prebivalstvu Lodca in Kielca, kjer so se pridružile kmečke mase malopoljskemu podeželju in ga v tem boju aktivno podprle. Potem sledi opis vseh grozovitosti, katere so zagrešili vladni mogotci nasproti ubogemu kmečkemu ljudstvu. Priopinjamo samo to, da kmečki voditelji in vsa njihova poročila konsekvntno trdijo, da je vse spopade povzročila in provocirala policija.

Uradna poročila, ki so bila izdana šele po devetdnevem molku, pa se bistveno razlikujejo od gornjih trditev.

Prizna se, da so spopadi pri Limanowu in Jaroslawu zahtevali po pet žrtev, trdi pa se, da se je štrajk ponesrečil in da ni res, da bi se zbrale take množice kmetov (20—40.000) in se sedaj skrivale po gozdovih. Nadalje vlada naglašja, da se boji niso vršili med policijo in kmeti, ampak le med štrajkujočim in neštrajkujočim prebivalstvom, medtem ko je policija samo mirila ljudstvo. Splošnega pregleda o trajanju in koncu nemirov pa tudi vlada še ni podala.

Zanimiv je proglas, katerega je izdal general Mihael Tokarzewski, divizijski komandant v Lwowu, in ki se v izvlečkih glasi:

Danes, ko je tekla na Poljskem poljska kri in ko gine še pred zimo žetev poljskega kmetla, pozivamo delavce, kmete in intelektualce, da takoj likvidirajo vse nastale spore. Zagotavljam vam, da so vaše zahteve po gospodarskih, kulturnih in socialnih reformah tudi naše zahteve.

Dvoje vprašanj se pojavlja v pričo teh kmečkih revolt: Prvič, kateri so vzroki za tako nenadno in odločno razgibanje kmečkih mas, katero je dovedlo do takih nastopov in drugič, kakšni so konkretni cilji tega pokreta?

Poznavalci vasi vidijo v preorganizaciji vladajočega režima glavni povod za zadnje kmečke štrajke. Kmetje se smatrajo za edine, zakonite gospodarje dežele. Čutijo, da se njihov vpliv leto za leto zmanjšuje. Zadnji poskus, po katerem naj bi se smer režima spremenila ne v njihovo, ampak v korist zasvoženih fašističnih čet, je poljsko vas razdražil do skrajnosti. Podobno mnenje je podal te dne socialistični prvak Niedzialkowski. Izdal je proglas z naslovom „Novi časi prihajajo“, v katerem pravi: Mi vsi skupaj, delavci, kmetje in nameščenci hočemo biti gospodarji neodvisne Poljske, ne pa poskusni teren za polkovnika Slaweka in njegove volilne mahinacije. Če se nahaja režimski blok v razpadu — kar vladni krogi sami priznavajo — zakaj naj bi na tem trpela cela Poljska? To je samo vaša interna stvar, zato uredite te prepire med seboj in odstopite, ker sami priznavate, da nimate zaslobe med narodom!

S tem je odgovorjeno tudi na drugo vprašanje. Cilji kmečke kakor tudi socialistične stranke izzvene v isto zahtevo: Odstop režima! Ti cilji so stari, toda nova je energija, katera se pojavlja pri tej zahtevi. Seveda se pri tem ne sme pozabiti, da režim razpolaga še vedno z vsemi sredstvi obrambe in da je pripravljen, če bi kmetje in delavci s še tako odločnostjo in upravičenostjo nastopili za svoje zahteve, braniti vladne pozicije z najskrajnejšimi sredstvi, kakor povsod.

no preživljanje. Toda 68% kmečkih družin poseduje manj kot 1 in pol akra. In še to, kar tam pridelajo, ne pridelajo vsako leto. Na severu je na primer vsako peto ali šesto leto velika lakota, radi katere pogine na desetisoče ljudi.

Radovednež: Kako se more kaj takega zgoditi?

Gospod Čang: Na različne načine. Prvi vzrok so slabe letnine. Kmet si tudi v dobrih letih ne more ničesar prihraniti. 45% letine mora oddati kot najemnino, to je vrsta davka, ki se plačuje državi. Samo centralna vlada običajno od tega ničesar ne dobi, ker ostane večina teh davkov v rokah podeželskih magnatov in uradov. Če pride torej slaba letina, potem kmet seme poje in prihodnjo pomlad že strada. In potem: kitajsko poljedelstvo je še zelo enostavno. Umetno gnojenje je skoraj nepoznano, ravnotako moderni poljedelski stroji. Na 20 ljudi pride ena krava ali en konj. Kitajsko poljedelstvo rabi denarja za stroje in umetno gnojenje, potem se mena, v glavnem pa miru!

Radovednež: Toda Kitajci kade prav z orijentalso brezbriznostjo opij in ne store ničesar za poboljšanje lastnih razmer. Ali ni res?

Gospod Čang: Ne popolnoma. Kitajski narod poskuša že leta in leta, da bi si pomagal na zeleno vejo. Oglejte si kulija tam — ali si morete predstavljati, da se bo po tako trudapolnem delu skril v miren kot in bral knjige ali pa časopis? Toda on to dela.

TEDENSKE VESTI

Razvitje prapora. Prapor za sokolsko deco razvije v počastitev rojstnega dne Nj. Vel. Kralja Petra II. v nedeljo, dne 5. sept. 1937 Sokolsko društvo Kranj. Praporu kumuje iz posebne ljubezni do sokolske mladine Njeno Veličanstvo kraljica Marija. V počastitev teh svečanosti bo v soboto 4. sept. ob pol 21. uri telovadna akademija naraščaja in dece ter prizor „Domovini — zdravo“, katerega je spisal župni starešina br. Špicar. V nedeljo, dne 5. septembra bo ob pol 14. uri razvitje prapora pred Narodnim domom in spreved po mestu, ob pol 15. uri pa nastop na letnem telovadišču. Ob 20. uri bo obhod po mestu, ter se meščanstvo pozivlja, da ob tej priliki razsvetli okna. V ponedeljek, dne 6. septembra bo ob 11. uri slavnostni zbor obvezen za vse članstvo, naraščaja in deco. Pri vseh prireditvah sodelujeta godbi I. planinskega pešpolka iz Škofje Loke in Kranjskega glasbenega društva.

Vzela sta se zadnjo soboto g. ing. Valenčič Boris in gđc. Mila Lundovala. Kot priči sta fungirala gg. Mayr Pavel in Holchaker Franc. Mlademu paru, ki se je udeleževal vsa zadnja leta pri skoraj vseh naprednih kulturnih društvih, osobito aktivno pa pri odru „Narodne čitalnice“, izrekamo tudi mi najiskrenejše častitke.

Cena vstopnicam in legitimacijam za obisk jesenskega ljubljanskega vele-sejma od 1. do 12. septembra. Za obiskovalce, ki plačajo za železniško karto do Ljubljane 25 din, se žigosa legitimacija na podlagi velesejske vstopnice za 10 din, ki daje pravico do enega dnevnega in večernega obiska velesejma. Za vozne karte od 25 do 60 din je treba kupiti velesejsko legiti. za 15 din, ki daje pravico na tri dneve in tri večerne obiske velesejma, za vozne karte preko 60 din pa legitimacije za 25 din, ki velja za pet dnevni in pet večernih obiskov velesejma. Velesejska legitimacija se glasi na ime in je neprenosljiva. Vstopnice za Ljubljance in vse one, ki se ne poslužujejo znižane voznine, veljajo za enkratni obisk 10 din, morejo se pa poslužiti tudi stalne velesejske legitimacije za 25 din, ki velja za 12 dnevni in 12 večernih obiskov vele-sejma.

Inserirajte v „SOBOTI“!

Blato, ki je „vladalo“ v ponedeljek popoldne po kranjskih glavnih prometnih ulicah, je dokaz, da se mestna uprava ne briga zadostno za čistočo in vzdrževanje cest, kar je po § 77

Mnogo kulijev zna danes brati in pisati in kuli je bil, ki je začel boj proti nepismenosti — kuli z imenom Jimmy Yen.

Jimmy Yen je prišel lepega dne na to, da se mora znati pisati in brati, da se nas ne bi goljufalo. Jimmy Yen je vedel, da se njega in njegovo domovino mnogo preveč in prevečkrat goljufa in da je treba nekaj podvzeti. Tako se je vsedel on in mnogo njegovih sodelavcev in napravili so nov kitajski alfabet. Prejšnji je imel 30.000 znamenj in je bil tako kompliciran, da je znalo brati komaj nekaj najboga-tejših ljudi, ki so imeli čas, učiti se leta in leta teh znamenj. Novi alfabet ima samo 1800 znakov — pozneje pa jih bo imel samo še 600. Dandanes se nauči branja letno 1.300.000 ljudi. Danes imamo tudi časopise, katere bero kuliji, obenem se porajajo celo majhne vaše knjižnice in tudi vlada stori, kar more, tako, da imamo že mnogo vladnih šol na deželi. Toda...

Radovedež: Kaj naj pomeni ta vaš večni — toda!

Gospod Čang: Poslušajte najprej našo zgodovino opijal Kitajski se bojuje že leta proti uvozu in nasadu opija. Najtežje je boj proti uvozu, ker je zastrupitev mase za uvoznike najbolj dobičkonosna obrt sveta. Leta 1924 se je obrnilo americkansko-kitajsko protipijsko društvo na Društvo narodov s prošnjo, da naj prepove isto svojim članicam vsak uvoz opija na Kitajsko. Odgovor se je glasil: Kolo. nije posedujoče velesile so kar se de.

PODLISTEK

Evropska radovednost!

Radovednež: Kaj pomeni pravzaprav beseda kuli?

Gospod Čang: Kuli je enostavno neizkušen kitajski delavec. On vleče rikše (kitajski taksiji na „človeški pogon“), dela v pristanišču ter se ga dobi povsod tam, kjer se mora za malo denarja veliko delati. Opravlja to, kar imenujete Evropejci delo kulijev in dobi to, kar imenujemo mi Kitajci kulijevo plačo.

Radovednež: Ali zasluži kuli res tako malo?

Gospod Čang: Polovico tega, kar zasluži izkušen delavec — in to je še vedno zelo malo. Kvalificiran tekstilni delavec zasluži v Šanghaju okoli 30 šilingov (1 šiling je 12 dinarjev) na mesec, delavka 27, otroci po 17 šilingov — pri deseterurnem delu. (L. 1932 je hotela kitajska vlada znižati delovni čas vsaj za otroke na 8 ur, toda člani internacionalnega mestnega sveta šanghajskega, v katerem imajo večino Japonci in Evropejci, so ta zakon onemogočili.) Povprečna delavska plača je seveda še nižja in znaša približno 25 šilingov mesečno. Za najnujnejše življenske potrebščine rabi kitajska gospodinja mesečno najmanj 42 šilingov — 22 za hrano, ostalo za najemnino, luč in kurjavo — zato zadostuje očetova plača samo za 44% družinskih izdatkov. Vsled tega morajo delati vsi: oče in sin, stara mati, mati in

otrok. In pri tem delu pride v poštev sledeča količina živil v enem letu: riža za celo leto 750 kg, mesa v isti dobi 16 kg, 2 jajci na mesec in osebo. (Pri tem izvažja Kitajska največjo množino jajc na svetu). Stanovanje take družine obstoja iz 2 metra dolge in 2 metra široke slamnate kolibe, seveda brez oken. Sedaj si pač lahko predstavljate, kako živi tak kuli, ki zasluži samo polovico tega, kar neobhodno potrebuje. Vlada sicer poskuša tu in tam, da bi jim olajšala življenje, toda...

Radovednež: Ampak če se kulijem godi v mestu tako slabo, zakaj se potem ne vrnejo na deželo? Ali je dežela že tako preobljudena?

Gospod Čang: S preobljudenjem ni tako hudo. So sicer kraji, v katerih pride celo 1000 prebivalcev na 1 kvadratni kilometer, toda drugi so mnogo redkeje naseljeni. Obstoja celo okraj, ki je tako bogat, da imajo kmeti dovolj za jesti — Mandžurija! O ne, oprostite, Mandžurija je sedaj japonska. Ja, sicer gre pa kmetom, ali boljše rečeno malim najemnikom, — 65% podeželskega prebivalstva je najemnikov — najbrže še slabše kakor delavcem v mestu.

Radovednež: Kako to? Kmet pač lahko to pridelava, kar rabi za lastno preživljanje!

Gospod Čang: Žalibog ne! Preračunano je, da rabi petčlanska kmečka družina najmanj 5 akrov (1 akre je 40 arov) na severu, kjer raste pšenica, na jugu, kjer raste riž, pa 1 in pol akra, da pridelava, kar rabi za navad-

točka 5 zakona o občinah njena sveta dolžnost. Vsaka, še tako previdna pasaja ob skrajnih koncih trotoarja je bila, kljub v najpočasnejšem tempu voženi avtomobilom zvezana s sigurnim oškropljenjem obleke in njenim poškodovanjem. Za vso na ta način napravljeno škodo bi morala odgovarjati občina in je zadnji čas, da se to, za celo mesto sramotno stanje odpravi. Če je prah, ni za dihati, ob dežju pa je vsak prehod za nas, ki nimamo avtomobilov, nemogoč.

Kolesarji še vedno nemoteno vozijo po trotoarjih, posebno zunaj mesta in pa po parku. Stražnikov ni na spregled, ker so itak vedno prezaposleni. Zadnji čas je, da se nastavi potrebno varnostno oboje, saj je dovolj pridnih in poštenih ljudi v mestu, ki so brez zaposlenja in ki bi radi prevzeli tudi odgovorno in težko službo mestnih stražnikov ali prometnikov.

Naša cestno-prometna služba. Nedavno sem imel priliko opazovati, kako izvršujejo naši prometniki svojo nalogo. Od 17 do 17.06. ure je stražnik, ki stoji na križišču pred „Staro pošto“ zapisal kar 4, reci in piši štiri avtomobiliste. Vzrok tej vnemi je bil ta, da dotični vozači niso dali predpisane signala. Pod predpisanim signalom je seveda „prometni stražnik“ razumel 3 na levo, 2 na desno, 1 signal pa naravnost, dočim so vozači dali samo en signal, kar na ovinkih zadošča, ker vozač žandarja, ki kakor slučajno stoji na cesti, ne more smatrati za prometnega stražnika. Zato so vse one prijave krivične in je čas, da se tu napravi red. Ako mora stati na onem križišču prometni stražnik, potem naj dobi znak, po katerem ga bo vsak spoznal, sicer nima smisla, da tam sploh kdo stoji. Zadnjič se je pripeljal po Jelenovem klancu neki inozemski avto. Na križišču ga ustavi stražnik in se nanj zadre: Ali ne znate dati signala! Prvič inozemec ne more vedeti, ali stoji tam varnostni organ ali kak financar ali kaj sličnega, drugič pa noben inozemec ne bi dal v tem slučaju predpisanih treh znakov, ako na križišču ne vidi prometnega stražnika. Ta stvar naj se uredi, da inozemci ne bodo imeli vtisa, da imamo pojme o urejevanju prometa kakor v kakšni liberijski vasi.

Čirčiče

Naš klanec je naredil velike preglavice že marsikateremu „furmanu“, pa tudi kolesarjem; sedaj pa jih dela naši občinski upravi. Na eni izmed zadnjih občinskih sej je kranjski, pa tudi naš župan izjavil, da škropilni avto ne more čez Pollakov most, ker slednji prenese samo tri tone. Zato klanca ne moremo škropiti in tako

narnih virov tiče odvisne od monopola za opij, od katerega izvira dobra polovica vseh njihovih dohodkov. Zato niso pripravljene, da bi žrtvovala take vsole v prid celokupnega človeštva.

Sedaj je postalo malo bolje. Leta 1929 je prepovedala Kitajska vsak nasad in uvoz opija. Društvo narodov pa je priporočilo svojim članicam spoštovanje te prepovedi. Toda greši se kljub temu.

Radovednež: In to je tisti kitajski „toda“?

Gospod Čang: Tako je! Mi rabimo denar za semena in stroje, toda ta denar moramo izdati za orožje, če nočemo, da nam konec za koncem naše zemlje utrga in ugrabi naš prijazni azijski sosed. Mi rabimo reform in miru, toda večne vojne to onemogočajo.

Radovednež: In to vse veste že sami?

Gospod Čang: Sun Jat-Sen je to spoznal, ko je zahteval svobodo in enotnost za Kitajsko. Čang-Kai-Sek je to vedel, ko je leta 1926 združil sever z jugom. Kuliji, ki bodo mogoče že jutri kot vladni prostovoljci korakali proti Japoniki, vedo to. Ali ste slišali kaj vpijejo vojaki?

Radovednež: ???

Gospod Čang: Svobodo Kitajski! Enotnost Kitajski! Zemljo kmetom! Riža narodu!

Radovednež: In ... ali bodo klicali zastoj?

Gospod Čang: Mislim, da ne!

pregnati neprenosljivega prahu. Kaj ko bi ta avto šel čez ta most kar prazen in šele onkraj napolnil svoj težki rezervoar? Če ni primerne hidranta ali mesta za napolnjenje istega na naši strani na razpolago, se ga bo moralo pač narediti in tako bo to težko vprašanje najenostavneje rešeno.

Stražišče

Naš vodovod še vedno visi v zraku. Skrajni čas je, da se banska uprava loti v sporazumu z našo občinsko upravo tega življenskega vprašanja naše vasi. Vodnjaki so večinoma izpraznjeni ali pa je v njih tako nečista voda, da je direktno zdravju nevarno upotrebljavati jo neprekuhanu. Ubogi delavci, ki se vračajo trudni s težkega tovarniškega dela, morajo iti daleč do Save ali njenih bližnjih studencev, da si lahko ugase žejo in postrežejo ženicam z zdravo, pitno vodo za kuho. Neureditev tega vprašanja pač ne more biti kazen za grehe ob zadnjih volitvah.

Cerklje

Letoviščarji. Letos je bilo pri nas precej letoviščarjev. Skoraj vsi so se pritoževali radi vode, drugače pa so se počutili kar dobro tu pod gorami. Posebno jim ugaja lepa okolica. Ne manjka drugega kakor urejen vodovod — pozor „tifus“ — in kopališče. Vodovod se sicer že dela, toda počasi, rije se pa le polagoma naprej. Majhno kopališče pa naj bi oskrbeli tisti, ki imajo največ od tujkega prometa.

Nova sadna sušilnica. Sadjarska podružnica v Cerkljah gradi na vrtu posestnika g. J. Tičarja moderno sadno sušilnico; največ zaslug za njeno postavitve ima g. Tičar in profesor Kalan, oba iz Cerkelj, pa tudi banska uprava, ki je obljubila lep prispevek.

Pričetek šolskega pouka se bo v Cerkljah nekoliko zakasnil, ker šolo nekaj popravljajo in belijo vse sobe. Znano ni, če se je oddaja teh del izvršila potem javne licitacije, ali pa so se občinski očetje kar med seboj sporazumeli?

Vsakoletno žegnanje zvezano z mašo v podružnični cerkvi, bi se moralo vršiti preteklo nedeljo in Dvorjah. Cerkljansko župno predstojništvo pa najbrže radi zaposlenosti ni upoštevalo vsakoletnega običaja in je kar odredilo, da letos na žegnanje v Dvorjah maše ne bo. Dvorjane je to spravilo v precejšnjo nevoljo in lahko se zgodi, da tudi Dvorjani, kadar se jih bo rabilo, odklonijo sodelovanje.

Podnart

Sokolsko društvo Podnart je imelo dne 29. avgusta t. l. svoj javni nastop združen z okrožnim zletom radovljiške skupine. Po prihodu vlakov so se vršile skušnje, nato pa je krenil sprevod po vasi. V sprevodu je bilo 7 članskih in 5 naraščajskih praporov, 126 članov v kroju, 64 članic, okrog 100 obojega naraščaja in nad 200 oboje dece, ter okrog 150 članstva v civilni obleki z znakom. Sprevod so domačini navdušeno pozdravljali, saj pa tudi Podnart še ni videl tako veličastnega sprevoda. — Po sprevodu se je zbralo članstvo na telovadišču, kjer ga je pozdravil br. Metod Pogačnik. Zbrano Sokolstvo in občinstvo, katerega je bilo nad 200, je nagovoril potem br. Špicar, v imenu Saveza SKJ in br. Gangla je pa pozdravil zbrane br. Janez Poharc iz Ljubljane. Ob zvokih državne himne se je dvignila državna zastava, nakar se je pričela javna telovadba. Nastopili so vsi oddelki ter izvedli proste vaje povsem zadovoljivo, zlasti je bil lep nastop naraščaja. Po nastopu pa se je razvila zabava v bratskem krogu.

Tržič

Blagoslovitev. V nedeljo, 5. sept. 1937. pod Storžičem na kraju velikočne smučarske tragedije, kjer je izgubilo življenje devet mladih smučarjev in planincev blagoslovitev žrtvam v spomin postavljenega spominskega križa. Ob 10. uri sv. maša, nato blagoslovitev. Udeležimo se te spominske svečanosti ter pokažimo, da spomin na naše devetere ponesrečene navdušene fante še živi med nami. Vse vabi podružnica SPD v Tržiču. V slučaju slabega vremena se blagoslovitev preloži na 8. septembra 1937.

Bled

Usoda Kendovih upnikov. Leto dni poteka, kar je bila na Bledu na sodni dražbi prodana ena največjih tujskoprometnih naprav, katere so bile v privalnih rokah. Bivši hotelir in graščak g. Kenda je postal preko noči berač. Velike investicije in ogromen optimizem je pognal človeka, kateri je žrtvoval vse svoje premoženje in najboljše leta, v gospodarsko propast. Potrebno je — da pri tej priliki ugotovimo, kako malo naklonjenosti je ta pionir modernega tujkega prometa užival pri ljudeh, za katere je žrtvoval prav vse — da so mogli svojčas prirejati pompozne blejske tabore ob Malem šmarnu na Bledu. Cesar ti gospodje niso zmogli, je storila sedaj nova lastnica Zadruga gospodarska banka v Ljubljani, to je, da je največje breme: Blejski grad in jezero odpredala banovini za svoto, katero je dala za obširno posestvo Park-Hotela, Kazine, grajskega kopališča, drugih hotelov in vil ter obširnih njiv, travnikov in gozdov. S to transakcijo je Zadruga gospodarska banka v Ljubljani dosegla, da bode z lahkoto sanirala v celoti svoj denarni zavod. Ogromen trud, katerega ja zastavil g. Kenda, da bi prejšnje banske uprave prevzele Blejsko jezero in Graščino in to v večjem obsegu kakor sedaj, je bil iz še do da-

nes nerazumljivih razlogov brez uspeha. Upamo, da bode še prilika, da se to pojasni, kajti pri vsej transakciji ni bil prizadet samo g. Kenda, ampak še par sto upnikov, katerih eksistenca visi danes tudi na nitki. Moralna dolžnost gotovih faktorjev je, da zagotove gospodu Kendi doživljensko rento, kakor jo je dobil bivši lastnik Šturmovega posestva v Poljčah, katerega je tudi kupila dravska banovina. Človek, kateri nas je častno zastopal v predvojni in vojni dobi v bratski Bolgariji na poprišču tujkega prometa in založil vse izkušnje in ogromne svote denarja v naš mladi tujski promet, zasluži pač lepši večer življenja kakor ga mu je dodelila lanskoletna usoda. Veliko se ne da popraviti — popravimo pa vsaj to, kar je naša sveta dolžnost.

Lesna industrija, kalera je poleg tujkega prometa poglavitni vir dohodkov blejskega kofa, kaže zopet nekaj zboljšanja. Seveda ne gre to zboljšanje na račun izvoza v Italijo itd. ampak naših papirnic. Zadnje čase se vidi na vseh koncih, da drzajo delavci 2 metrske hlode za tovarne celuloze in se v to svrhu uporablja že tudi najlepše hlode. Vsaj v tem oziru imajo naši delavci po dolgem času nekaj zaposlitve tako, da v našem okraju zaenkrat skorajda ne najdete brezposelnega možkega.

GOSPODARSTVO

Naš izvoz v prvih šestih mesecih leta 1937

V prvi polovici tekočega leta je znašal naš celokupni izvoz 2.821 milijonov dinarjev (leta 1936. 1.632 milijonov), dočim je uvoz dosegel vsoto 2.421 milijonov dinarjev (l. 1936. 2.001 milijonov), aktivnega presežka je torej v prvi polovici leta 420 milijonov dinarjev. Izvoz se je povečal v primeri s prvo polovico lanskega leta za celih 73 %, uvoz pa za 21 %. Ta bilanca pa izgleda še ugodnejša, če pomislimo, da se je izvoz v neklirinske države skoraj podvojil, dočim je uvoz iz istih ostal na lanski višini, tako da se je pasivni saldo naše trgovinske bilance nasproti tem državam znižal od lanskih 314 milijonov na samo 35 milijonov za letošnje leto.

Nemčija stoji med liferanti Jugoslavije daleko na prvem mestu z 31.4 % celokupnega našega uvoza. Delež prihodnjih štirih držav (Češka, Italija, Avstrija in Anglija) leži med 11—8 %. Tudi med našimi odjemalci zavzema Nemčija prvo mesto, toda samo z 20.5 %, sledi Avstrija z 14 %. Nemški uvoz od 759 milijonov prekaša njen izvoz iz naše države, ki znaša 577 milijonov, za 182 milijonov dinarjev. Za to vsoto se je tudi letos zmanjšalo nemško klirinsko dobroimetje, katerega višina je še početkom leta ovirala normalne jugoslovensko-nemške trgovske odnose.

Med izvoznimi državami se pojavlja letos Francija na tretjem mestu (10.7 %), radi nakupa velikih množin žita. Italija je dosegla s 8.9 % šele četrto mesto, dočim je zavzemala pred sankcijami stalno prvo mesto. Slede Belgija, Anglija in Češka. Za Češko trdi „Jugoslovanski Lloyd“, da kaže najtrdovratnejšo tendenco čim manjšega izvoza iz naše države, „Frankfurter Zeitung“ pa dostavlja, da je to ilustracija težnj gospodarske Male antante in načrtov ministrskega predsednika Hodže.

Povišanje našega izvoza temelji na treh dejstvih. Radi lanske dobre letine in ugodnega položaja na žitnem tržišču smo mogli izvoziti 202.000 ton pšenice in 290.000 ton koruze proti 30.000 tonam lanskega leta. Po sankcijah prizadei izvoz gradbenega lesa je narasel radi zopetnih dobav Italiji in povečane prodaje Angliji, Nemčiji in drugim državam od 255.000 ton na 477.000 ton ter je s tem dosegel predsankcijsko stanje. Predvsem pa je položaj na svetovnem kovinskem trgu omogočil povečanje našega izvoza. Izvoz bakrene rude, ki je sicer vezan na določila internacionalnih kartelov, je znašal 217 milijonov proti 168 milijonom lanskega leta. Izvoz ostalih rud pa je skočil od

439.000 ton na 729.000 ton, kar znaša po vrednosti 74 milijonov oziroma 271 milijonov dinarjev za prvo polovico tekočega polletja. Poleg vseh teh glavnih izvoznih predmetov se je povečal izvoz fižola, suhih češpelj, goveje živine in masti, dočim je izvoz tobaka, svežega mesa, predvsem pa cementa (radi nedavnih stavk v dalmatinskih tovarnah) padel.

Na uvozni strani se kaže povečanje uvoza v glavnem pri uvozu tekstilnih surovin, predvsem bombaža od 406 na 539 milijonov dinarjev, ker je v sankcijski dobi nastal radi otežkočenja inozemskih dobav precejšen zastoj, kateri pa je bil sedaj izravnal. Od vlade forrirana izgraditev in izpopolnitev železnic in metalne industrije ter razširjenje in povečanje prometnih zvez je povzročilo povečan uvoz železa (od 201 na 269 milijonov), strojev in aparatov (od 123 na 157 milijonov) ter elektrotehničnih predmetov (od 47 na 81 milijonov dinarjev). To povečanje uvoza pride po statističnih podatkih predvsem v dobro Nemčiji, ki nas je založila z večino tu naštetih uvoznih predmetov.

Navedene številke kažejo dovoljen razvoj našega gospodarstva, kateri sloni predvsem na ugodni lanski letini in splošno dobri in vedno se boljšajoči konjunkturi svetovnega trga. Žal je delež Slovenije pri tem poboljšanju gospodarskih razmer države zelo malenkosten, ker mi pač ne izvažamo žita in rud ter nam ostane samo neznačajno povečanje izvoza gradbenega lesa, dočim dobe levji delež lesnega izvoza južni kraji, v glavnem pa državni gozdovi.

Narodna banka

Narodna banka je sklenila, da ustanovi nove podružnice v sledečih mestih Jugoslavije: v Leskovcu, Zaječarju, Kragujevcu, Kosovski Mitrovici, Slav. Brodu in Karlovcu. Razen Karlovca, ki je tudi veliko industrijsko središče, so vsa ostala mesta, kar se tiče prometa, industrijske proizvodnje in gospodarstvega pomena daleko za Kranjem, toda interesi gotovih gospodov ne segajo tako daleč, da bi na Kranj samo pomislili; naši zastopniki v Belgradu pa imajo druge, mnogo važnejše skrbi in se ne morejo brigati za tako malenkostne zadeve. Upravni odbor je tudi glede rešitve vprašanja likvidnosti denarnih zavodov sklenil, da se ta razprava odgodi do jeseni, ker niso še dospel vsi odgovori denarnih zavodov in njihovih zvez, na katere čaka Narodna banka najbrže že od oktobra leta 1931.

Podjetniki gradijo hiše z delavci na poskušnji

Večina stavbinskih podjetnikov sprejema svoje delavce na poskušnjo. Ti delavci potem na stavbah, ki stanejo težke denarje, delajo izpite ali so sposobni za kramp, za lopato ali si ne zlomijo noge ali zdrobijo glavo, ko padejo z odra, ali prenesejo 10 ur šikanacije polirjev, ali zdržijo brez pitne vode, ali ne protestirajo, ko nimajo shrambe za obleko, ali zidarji lahko kupijo orodje, ki ga podjetnik predpisuje, ali delajo nadure brez procentov, ali bodo zahtevali zakonske dajatve po §§ 219, 220 in 221 O. z., ali bodo podpisali, da jih podjetnik lahko odpusti brez odpovedi. Ko je delavec ta izpit napravil, mu nekateri podjetniki namignejo, če hoče delati, naj se organizira pri Zvezi združenih delavcev. Če pa ne napravi izpita, to se pravi, če zahteva svoje pravice, ki so mu po kolektivni pogodbi zagotovljene, potem imajo podjetniki neko knjigo, ki je dobila ime črna knjiga, to pa zato, ker se za delavca pripravljajo črni dnevi, kakor hitro je v tej knjigi zapisan. Vendar mi ni znano, kakor je potem s stavbami, ki so s poskusnimi delavci zgrajene, ali jih potem, ko so gotove, lastniki hiš prevzamejo od graditeljev tudi na poizkušnjo, da jih preizkusijo na materialu in poštenosti gradnji. Kaj lahko bi se zgodilo, da bi zidar, ki že 7—10 let dela pri podjetju, sedaj je pa na poizkušnji, napravil sobo okroglo, da se ne bi mogel njegov podjetnik zaleteti v vogal.

„Delavski list“, Ljubljana.

Cerkveni očetje o obrestih

Sv. Avguštin imenuje jemanje obresti „ars nequitiae“, kar bi se reklo po naše umetnost ničvrednosti ali posel goljufov. Prejemalce obresti šteje med tatove, trgovce z belim blagom, zvodnike in copernike.

„Kaj naj rečem o obrestih, katere priznavajo celo sodniki in zakoni? Ali je slabši oni, ki bogatincu nekaj vzame ali ugrabi, kakor oni, ki reveža z odiranjem uniči?“ „Če si posodil človeku na obresti, če si mu torej dal denar, od katerega upaš, da boš karkoli več nazaj dobil, kakor si dal: ne samo denar, ampak česar koli več kolikor si dal, pa naj bo to pšenica, vino, olje ali karkoli; če hočeš več dobiti kakor si dal, potem si oderuh in se mora to grajati, ne pa hvaliti.“ „Oderuhi si upajo postaviti trditve: nimam ničesar drugega, od česa naj potem živim? To bi mi rekel tudi tat, tako bi se izgovoril tudi vlomilec, zasačen v tuji hiši, isto bi odvrnil tudi zvodnik, ki navaja mlada dekleta k prostituciji. Karkoli bi poskušali, da bi to zatrli,

vsi bi nam odgovorili: Ker nimamo ničesar za življenje in ker moramo živeti, kakor da ne bi bilo bolj kaznjivo to, da so si ravno tako ničvredno obrt zbrali za preživljanje in da se hočejo braniti s tem, s čimur žalijo Njega, od kogar vsa hrana prihaja.“

Kdor prebere pazljivo te izreke, ta ne more trditi, da cerkveni očetje grajajo samo konzumtivna posojila in da ne bi obsojevali ravnotako produktivnih posojil, če bi živeli v naših gospodarskih razmerah.

Za razlago pojmov „konzumtivno“ in „produktivno“ posojilo pripominjamo sledeče: Pod konzumtivnim razumemo izposojanje stvari, ki se rabijo za tekoče človeške potrebe. Torej hrano, obleko, stanovanjsko opravilo in podobno. Produktivsko posojilo pa označuje posodbo stvari, v prvi vrsti denarja, ki so namenjeni ustvaritvi novih dobrin in njihovem razpečevanju, seveda z dobičkom. Med obema vrstama posojil ni, kar se obrestih tiče, nobenih razlik, kajti obresti ostanejo obresti, to je dohodek, dosežen brez dela in s tem ničvreden.

Vse tiste, ki se tako radi in ob vsaki priliki sklicujejo ter citirajo cerkvene očete, opozarjamo na gornja splošno znana izvajanja svetega Avgušтина, ker jih ravno tisti krogi, katerih naloga je bdeti nad izročili slavnih cerkvenih učenjakov, tako radi pozabljajo. Za večno življenje ne zadostuje namreč samo pridiganje dobrih del, temveč iste je treba tudi izvrševati, ne pa ravno obratno, računati obresti in živeti od njih.

SPORT

Nogometno prvenstveno tekmovanje

Priprave za prvenstvo so zaključene. Preteklo nedeljo so klubi odigrali zadnje prijateljske tekme, v katerih so lahko poslednjič precenili svoje moči in popravili, kar je kazalo, da ne ustreza pogojem, ki jih zahtevajo prvenstvene tekme. V nedeljo, dne 5. t. m. pa se razvije boj za točke tudi na Gorenjskem na celi fronti.

Prvi razred

ima v prvem kolu samo eno tekmo na Gorenjskem in to na Jesenicah, kjer je žreb določil Bratstvo za nasprotnika ljubljanskega Jadrana. Bratstvo ima prednost domačih tal in publike in je ob priložnosti izravnanih silah obeh moštev že radi tega nekaj več verjetnosti, da ostanejo točke na Gorenjskem, dočim mora Kranj k Svobodi v Ljubljano ponje. Sicer se tudi v tem srečanju zdi, da se šanse nagibajo bolj na gorenjsko plat, vendar pa je težko reči kaj bolj gotovega, že iz razloga ker je nedeljski protivnik Kranja kot tekmeč

v prvenstvu premalo znan. Eventuelno prednost boljše igre in večje rutine Kranja bi utegnili izravnati tuje igrišče in publika. Previdnost je torej na mestu. Belo-rdečim iz Kranja in plavim z Jesenic želimo kajpada mnogo uspeha.

Drugi razred

ima pestrejši spored. V gorenjski skupini igra Radovljica v Stražišču proti Savici in se bodo gostje morali pošteno potruditi, ako hočejo iz zadeve izveliči kaj pozitivnega zase, Gorenjec pa se sreča z Ljubeljem v Trzinu. Tržičani so zadnje čase mnogo storili za napredek in če se uspehi dela ne pokažejo že pri prvi tekmi, gotovo ne bodo izostali kasneje. Kovinar bo to pot samo gledal, če se ne odloči za kako prijateljsko srečanje. — V kamniški skupini so zaposleni vsi štirje klubi. Mengeš mora po točke v Kamnik in bo boj zanje hud, še hujši pa bo v Domžalah, kjer jim je žreb potisnil „derby“ že kar v prvo kolo. O rezultatih bomo poročali v prih. številki, od časa do časa pa bomo obveščali prijatelje sporta o prvenstvenem stanju na Gorenjskem tudi potom tabel.

Sportni dan „Diska.“ Po skoro enoletnem odmoru se je zadnji čas sportno življenje v Domžalah zopet močno poživilo. Posebno S. K. „Diska“ kaže razveseljivo delavnost, ki nam daje upanje, da so Domžale krizo nogometnega sporta že preživele in da se zopet vračamo v normalne razmere, v katerih bo domžalski nogomet dosegel ono mesto, ki mu po tradiciji in tudi po uspehih pripada. Tromesečno delo na novem igrišču S. K. „Diska“ se bliža svojem zaključku, ki ga bo klub proslavil na praznik 8. sept. s slavnostno otvoritvijo, združeno s sportnim dnevom, nad katerim je prevzel pokroviteljstvo ban g. dr. Nallačen, pokal za brzoturnir, na katerem sodelujejo S. K. Kranj, S. K. Mengeš, S. K. Domžale in S. K. Disk pa je poklonil župan g. Vrečar. Dopoldne bodo še lahkoatletске tekme za prvenstvo okraja, po turnirju pa velika sportna veselica. Klub vabi vse prijatelje sporta, na praznik 8. sept. v Domžale, da ga s svojo navzočnostjo pri njegovem delu podpro.

Avtomobilisti pozor!

Lastniki Diesel-avtomobilov zahtevajte povsod

Novo „Diana“ rumeno Diesel avto-olje

Varuje — Motor — Štedi

Petronafta k. d., Zagreb
Zastopnik

V. Hmelak, Ljubljana, Tyrševa 35a

AVTOBUSNA IZLETNA VOZNJA V BENETKE 12. in 13. sept.

Odhod iz Kranja ob 4. uri zjutraj na Ljubljana — Postojna — Gorico — (S. Doma di Piave) — Benetke prihod ob 13. uri. Kosilo, večerja, prenočišče, zajtrk in kosilo. Odhod iz Benetke na (Monfalcone) — Trst — Postojna — Ljubljana — Kranj prihod ob 23. uri. Voznja, dovoljenje, prehrana in prenočišče za osebo Din 360.—

Prijave do 8. t. m. pri zlatarju B. Rangus

Avtopodjetje Goričan

„IDES“ TVORNICI ČRNILA IN KEMIČNIH IZDELKOV KRAJ

Najfinejše olje

za kolesa in šivalne stroje v steklenicah, kanticah ali odprto

Risalne žebličke

jeklene, nezlomljive, svetovne znamke „SIMPLEX“

Trgovci en gros cene!

MALI OGLASI

Vsaka beseda Din 1.—; Iskanje služb in mali oglasi soc. značaja vsaka beseda 50 para; prve tri besede debeleje tiskane. Uprava „Sobote“ Kranj, Bleiweisova 7

Stalne dopisnice

iščemo po vseh krajih kranjske okolice in po vseh večjih gorenjskih vaseh, trgih in meslin. Predpogoji: objektivnost, nestranskarstvo in v glavnem čul za socialne potrebe ljudstva. Ponudbe s pogoji, zahtevki in priporočili poštnih ljudi na upravo „Sobote“, Kranj, Bleiweisova 7.

Dekle z meščansko šolo

in Christofom trg. tečem isče kot začelnica službe v pisarni. Na upravo pod „Delam vse“.

V konfekciji

izkušen mlad pomočnik, vojaščne prost. isče primerne, stalne zaposlitve. Ponudbe pod „Pridna“ na upravo.

Kupim

starinsko skrinjo, samo dobro ohranjeno, ter plačam takoj v gotovini. Ponudbe s točnim opisom na upr. pod „Starina“.

Dopisovati

želi gospod s stalno službo z inteligentno, simpatično gospodino, staro do 30 let. Ponudbe pod „Idealist“ na upravo lista.

Kupujem steklenice,

rabljene, od črnih in podobne vseh vrst velikosti. Ponudbe na upravo pod „Steklenice“.

Prodaj

hranilno knjižico Hren. in posoj. v Komendi glasečo se na 22.000.— dinarjev. Ponudbe pod „Golovina“ na upravo lista.

Dijak — višješolac

se sprejme v neposredni bližini gimnazije na hrano in stanovanje. Klavir na razpolago. Naslov v upravi lista.

V konfekcijski trgovini

izkušen mlad trg. pomočnik, vojaščne prost. isče nameščenja v kakršnikoli stroki. Ponudbe na upravo pod „Delam vse“.

Sprejemem začelnico

za vsa pisarniška dela. Predpogoji: strojeplisje, nemščina in splošna uporaba Hrane in stanovanje eventuelno na razpolago. Samo pisemne ponudbe na upravo pod „Pridna“

Dekle

isče nameščenja, najraje v tovarni, Pisma na upravo lista.

Prazne kante

kupujem stalno; vsebina 5—25 kg. Na upravo pod „Dobro ohranjene“.

Čisto stanovanje,

soba, kabinet, kopalnica in malo vrta isčem za takoj. Ponudbe pod „Stalno“ na upravo lista.

Prodaj

hranilne knjižice Kmečke hran. in posojilnice Radovljica (Din 20.000.—), Mestne hranilnice Radovljica (Din 18.000.—) in Hran. in posoj. na Jesenicah (Din 120.000.—). Ponudbe z naznaki ponujene vsote na upravo pod „Golovina“.

Dobro ohranjen

pisalni stroj kupim in plačam takoj. Ponudbe na upravo pod „Dober“.

Nova trgovina!

Oglejte si novo

modno trgovino

Ivo Wendling

Jankova ulica

(na vogalu vrh stopnic)

Na zalogi damsko in moško perilo, nogavice, kravate in vsakovrstna predtiskana ročna dela

Žarnice

pregorele zamenja z doplačilom od Din 6'50 dalje

„REGENERACIJA“

podružnica pri Franjo Nadižar Kranj, Prešernova ulica št. 18

Tiskarna

„Sava“ d. d. Kranj

Knjižarna - Knjigoveznica Izdelava štampiljk

Šolski zvezki stalno na zalogi

DELAVCI, KMETJE, OBRITNIKI, TRGOVCI IN URADNIKI KUPUJTE LE

DOMAČE BLAGO

Domače pa je le ono blago, katerega izdelava naš domač obrtnik, naš domač tovarnar in katerega prodaja naš domač trgovec!

STEKLARNA COLNAR KRAJ

ŠIPE, OGLEDALA, PORCELAN ČEŠKI „FRUTA“ KAKOR DRUGE VRSTE

Kozarce za vlaganje najcenejše Gostilničarji imajo pri steklenini znaten popust!